

MEĐUNARODNA EKONOMIJA

09

9.1. Globalna ekonomska i finansijska kretanja

Posljednje procjene MMF-a iz aprila 2020. godine govore da je globalna ekonomija, usljed pandemije COVID-19, zabilježila pad aktivnosti od 3,3% u 2020. godini, naspram rasta od 2,8% u 2019. godini (tabela 9.1). Globalnom padu aktivnosti najviše je doprinio pad naprednih ekonomija, 4,7%, dok je aktivnost u ekonomijama u razvoju i usponu opala za 2,2%. Nosilac pada kod naprednih ekonomija bila je eurozona (pad od 6,6%), dok je privreda Japana zabilježila pad od 4,8%, a američka privreda 3,5%. S druge strane, Kina sa rastom od 2,3% bila je glavni pokretač rasta u grupi ekonomija u razvoju i usponu, a istovremeno i na globalnom nivou. U Rusiji je registrovan pad ekonomske aktivnosti od 3,1%, naspram rasta od 2% u 2019. godini. Procjenjuje se da je velika grupa evropskih ekonomija u razvoju i usponu⁷⁹, u kojoj je i Crna Gora, zabilježila pad od 2%, naspram rasta od 2,4% iz 2019. godine, usljed pada ekonomske aktivnosti svih privreda iz te grupe izuzev Turske.

Tabela 9.1

Pregled odabranih globalnih indikatora u periodu 2019–2022, u %						
Indikator	2019.	Procjena za 2020.	Prognoze		Razlike u odnosu na prognoze iz oktobra 2020, p.p.	
			2021.	2022.	2021.	2022.
Realni rast BDP-a						
Svijet	2,8	-3,3	6,0	4,4	0,8	0,2
Napredne ekonomije	1,6	-4,7	5,1	3,6	1,2	0,7
SAD	2,2	-3,5	6,4	3,5	3,3	0,6
Eurozona	1,3	-6,6	4,4	3,8	-0,8	0,7
Japan	0,3	-4,8	3,3	2,5	1,0	0,8
Ekonomije u razvoju i usponu	3,6	-2,2	6,7	5,0	0,7	-0,1
Kina	5,8	2,3	8,4	5,6	0,2	-0,2
Indija	4,0	-8,0	12,5	6,9	3,7	-1,1
Rusija	2,0	-3,1	3,8	3,8	1,0	1,5
Evropske ekonomije u razvoju i usponu	2,4	-2,0	4,4	3,9	0,5	0,5
Cijene berzanskih roba, prosječna stopa						
Nafta	-10,2	-32,7	41,7	-6,3	29,7	-9,3
Neenergenti	0,8	6,7	16,1	-1,9	11,0	-2,4
Potrošačke cijene, prosječna stopa						
Napredne ekonomije	1,4	0,7	1,6	1,7	0,0	0,1
Ekonomije u razvoju i usponu	5,1	5,1	4,9	4,4	0,2	0,1

Izvor: MMF, april 2021. godine

⁷⁹ Albanija, Bjelorusija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Crna Gora, Hrvatska, Kosovo, Mađarska, Moldavija, Poljska, Rumunija, Rusija, Sjeverna Makedonija, Srbija, Turska i Ukrajina.

Nakon 2020. godine, kao godine tzv. Velike blokade (*the Great lockdown*) tj. najteže recesije od vremena Velike depresije iz 30-ih godina XX vijeka, MMF prognozira snažan oporavak globalne ekonomske aktivnosti u 2021. godini. Naime, prema osnovnom scenariju, rast BDP-a u svijetu će iznositi 6%, a biće vođen rastom kod svih vodećih ekonomija, pri čemu će eurozona ostvariti slabiji rast od SAD. Ekonomije u razvoju i usponu, kao grupa, će ostvariti rast BDP-a od 6,7%, uz rast Indije od 12,5% i Kine od 8,4%. Za grupu evropskih ekonomija u razvoju i usponu, među kojima je i Crna Gora, očekuje se rast ekonomske aktivnosti od 4,4% u 2021. i 3,9% u 2022. godini, pri čemu će rast zabilježiti sve privrede iz te grupe (osim Bjelorusije u 2021), mada u različitoj mjeri⁸⁰. Za 2022. godinu se prognozira globalni rast od 4,4%.

Cijene berzanskih roba su tokom 2020. godine⁸¹ porasle za 4,6%, primarno kao rezultat rasta cijena metala za 31,7%, dok su cijene hrane porasle za 5,3% a cijene nafte opale za 26,2%⁸². Tokom 2020. godine cijena aluminijuma je porasla sa 1.771 \$/t na 2.015 \$/t, čime je ostvaren djelimični oporavak cijene aluminijuma nakon prethodne tendencije pada započete sredinom 2018. godine, kada je cijena bila dostigla skoro 2.300 \$/t.

Prema prognozama MMF-a, cijene nafte će tokom 2021. godine ostvariti prosječan rast od blizu 41,7%, dok će rast cijena neenergenata, kao heterogene grupe berzanskih roba, iznositi 16,1%.

Vodeće centralne banke su, usljed pandemije COVID-19, u 2020. godini pojačale ionako već ekspanzivne monetarne politike, održavajući, odnosno snižavajući svoje referentne kamatne stope na istorijski najniže nivoe, uz istovremeno intenziviranje programa kupovine državnih i korporativnih hartija od vrijednosti na sekundarnom tržištu (tzv. kvantitativno popuštanje).

Kao odgovor na krizu izazvanu pandemijom, FED je u martu 2020. dva puta snizio referentnu kamatnu stopu, na 0–0,25%, što je nivo stope koji nije bio na snazi od decembra 2015. godine. Stopa je do kraja 2020. ostala nepromijenjena. Takođe, krajem marta, FED je donio odluku o intenziviranju kvantitativnog popuštanja, odnosno o početku sprovođenja nove kupovine državnih i agencijskih hartija od vrijednosti u iznosu potrebnom za stabilizaciju funkcionisanja tržišta. Kao rezultat tih transakcija, ukupna aktiva FED-a uvećana je za preko 75% tokom 2020. godine.

ECB, tokom 2020. godine, nije mijenjala nivo referentnih kamatnih stopa, tako da je tzv. kamatna stopa na glavne operacije refinansiranja tokom cijele godine iznosila 0%. Dodatno, ECB je u okviru redovnog portfolija hartija od vrijednosti, formiranog kroz program kvantitativnog popuštanja, sprovodila nove kupovine hartija od vrijednosti u iznosu od po 20 mlrd. eura mjesečno, uz dodatnih 120 mlrd. eura od izbivanja pandemije do kraja 2020. Na sve to je dodat iznos od 750 mlrd. eura novih kupovina hartija od vrijednosti (do kraja 2020), u okviru zasebnog, hitnog programa kupovine aktive u vezi sa pandemijom⁸³, a program je nakon uvećanja u junu i decembru targetiran na 1.850 mlrd. eura, sa trajanjem barem do kraja marta 2022. godine. Mimo toga, ECB je rekalibrirala i brojne druge instrumente kako bi uticala na što je moguće relaksiranije uslove finansiranja za stanovništvo i privredu.

Banka Engleske, Banka Japana i Švajcarska nacionalna banka tokom 2020. godine držale su svoje kamatne stope na nivou od 0,1% (nakon snižavanja sa 0,75% u martu), 0,1% i -0,75%, respektivno.

⁸⁰ Za Crnu Goru, MMF prognozira rast BDP-a od 9% u 2021. godini, a 5,5% u 2022. godini.

⁸¹ Decembar 2020. u odnosu na decembar 2019. godine.

⁸² Prosječno, cijene nafte opale su za 32,7% (mjesečni prosjek 2020. na mjesečni prosjek 2019.).

⁸³ *Pandemic Emergency Purchase Programme, PEPP.*

Kratkoročne tržišne referentne kamatne stope su uglavnom pratile referentne kamatne stope centralnih banaka (grafik 9.1). Šestomjesečni *USD LIBOR* je tako tokom 2020. godine opao za 1,7 p.p., na 0,3%, dok je tromjesečni *EURIBOR* opao za 0,2 p.p., na -0,55%, a *EONIA* za 0,1 p.p., na -0,5%⁸⁴. Pri tome su *LIBOR* i *EURIBOR* osjetno porasli u jeku pandemije u aprilu, da bi potom opadali prema kraju godine, dok *EONIA* nije bitnije oscilirala tokom cijele godine.

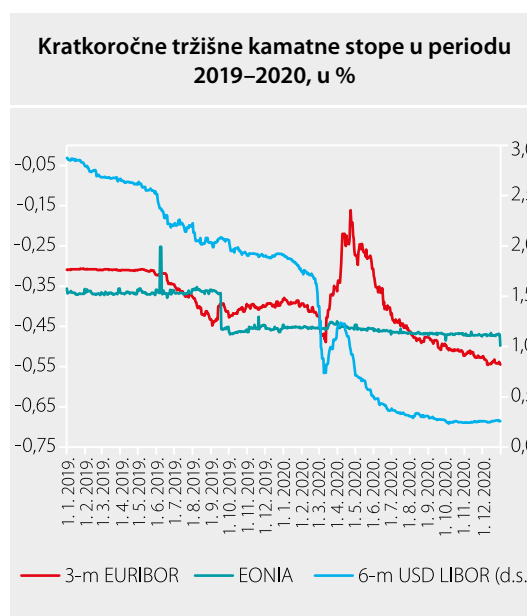
Za naredni period očekuje se nastavak rekordno niskih kamatnih stopa FED-a, što je saopšteno i nakon sjednice Federalnog komiteta za operacije na otvorenom tržištu održanoj 15/16. decembra 2020. Naime, medijana očekivane referentne kamatne stope FED-a (od strane članova Komiteta) za period 2021–2023. godine iznosila je 0,1%.

Ekonomija eurozone je i nezavisno od pandemije bila u osjetno krhkoj situaciji od američke, a problem je dobrim dijelom bio strukturan/hroničan, pa se očekuje da će i ECB nastaviti da održava rekordno nizak nivo kamatnih stopa. To je saopšteno i na sjednici Upravnog savjeta ECB-a u decembru 2020. godine, kad je konstatovano da će stope biti na istom ili nižem nivou sve dok se jasno i konzistentno ne bude potvrđivalo da se inflacija kreće prema cilju od ispod, ali blizu 2%. Dodatno, povećanje portfolija hartija od vrijednosti u okviru kvantitativnog popuštanja će biti sprovedeno nakon što se kriza izazvana pandemijom okonča, odnosno neposredno prije nego što uslijedi povećanje kamatnih stopa. Nakon te faze, reinvestiranje glavnice (održavanje istog nivoa portfolija) će biti nastavljeno i nakon što bude prošao duži vremenski period poslije povećanja kamatnih stopa.

Euro je tokom 2020. godine blago nominalno aprecirao u odnosu na dolar (8,9%), funtu (5,7%) i jen (3,6%), dok je neznatno deprecirao u odnosu na franak (0,4%). Mjereno koeficijentom varijacije, najveća kolebljivost kursa eura ostvarena je u odnosu na dolar, funtu i jen, dok je kolebljivost u odnosu na franak bila najmanja. U odnosu na dolar, euro je aprecirao sa 1,1213 na 1,2216 dolara za euro, prosječno se krećući na nivou 1,1416 dolara za euro.

U 2020. godini je nastavljena situacija izuzetno niskih prinosa na državne hartije od vrijednosti. U zemljama eurozone, prinosi su uglavnom bitno opali, posmatrano u odnosu na kraj godine i gledano kroz prosječnu godišnju promjenu. Na primjer, prosječni prinosi na desetogodišnji dug u 2020. i promjena prinosa u odnosu na 2019. godinu za sljedeće zemlje iznosili su: Francuska (-0,1%, -0,3 p.p.), Grčka (1,3%, -1,3 p.p.), Irska (-0,1%, -0,4 p.p.), Italija (1,1%, -0,8 p.p.), Njemačka (-0,5%, -0,3 p.p.), Portugal (0,4%, -0,4 p.p.) i Španija (0,4%, -0,3 p.p.). Dodatno, prinosi na japanski dug se nijesu bitno

Grafik 9.1

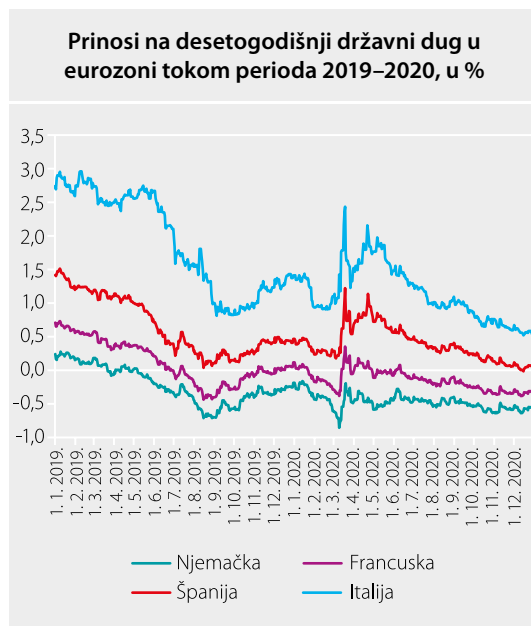

Izvor: Bloomberg

⁸⁴ Od 1. oktobra 2019. metodologija za obračun stope *EONIA* je promijenjena, tako da se ona računa kao zbir eurske kratkoročne kamatne stope (*euro short-term rate*, *€STR*) i 8,5 baznih poena. Istovremeno, *€STR* je 1. oktobra postala zvanična referentna tržišna kamatna stopa, dok će računanje/objavljivanje stope *EONIA* biti prekinuto zaključno sa krajem 2021. godine.

promijenili, dok su prinosi na britanske i američke državne hartije od vrijednosti u prosjeku bili bitno niži u odnosu na 2019. godinu.

Grafik 9.2

Izvor: Bloomberg

Spredovi – razlike između prinosa na hartije pojedinih zemalja i prinosa na hartije Njemačke – bili su uglavnom dodatno niži nego u 2019. godini, tj. i dalje veoma „kompresovani“. Posmatrajući desetogodišnje državne obveznice, spredovi na francuski, italijanski i španski dug u prosjeku su iznosili 0,33 p.p., 1,61 p.p. i 0,86 p.p. (grafik 9.2). Bio je to veoma nizak nivo imajući u vidu probleme u bankarskim sektorima Italije i Španije, kao i ranjivosti u vezi sa javnim dugom tih zemalja. Drugo, to je djelovalo na odlaganje nužnih fiskalnih i strukturnih reformi u tim zemljama, što će, bez reformi, učiniti da ekonomska pozicija tih zemalja bude još teža kada nastupi period normalizacije, tj. rasta prinosa na državni dug tih zemalja.

Gledano kroz spred TED⁸⁵ a posebno indeks VIX⁸⁶, nivo nestabilnosti na finansijskim tržištima bio je mnogo veći u 2020. godini, budući da se spred TED prosječno kretao na nivou od oko 0,29 p.p., a indeks VIX na nivou od oko 29 poena.

Sredinom marta VIX je dosegnuo 82,7 poena, što je vrijednost koja je nadišla i onu iz oktobra 2008, tj. iz vremena Globalne finansijske krize. Spred TED je krajem marta bio iznad 1,4 p.p., što je ubjedljivo bio najviši nivo u više od 10 posljednjih godina, mada to nije bila njegova istorijski najviša vrijednost.

Cijena zlata, kao specifičan indikator stresa i rizika u globalnoj ekonomiji i na finansijskim tržištima, bila je na značajno višem nivou u odnosu na 2019. godinu – u porastu 27,1% gledano kroz prosječan nivo cijena, a 25,1% u odnosu na kraj 2019. godine. Tokom 2020. godine cijena zlata je, uz značajne oscilacije, porasla sa oko 1.520 \$/oz na preko 2.050 \$/oz početkom avgusta, da bi prema kraju godine uslijedio njen pad na oko 1.900 \$/oz.

Na tržištima akcija u razvijenim zemljama, iako uz dosta volatilnosti, bilo je prilično optimistično, tako da su vodeći indeksi nakon strmoglavog pada u martu, mahom ostvarili rast gledano u odnosu na kraj prethodne godine. Štaviše, neki indeksi poput njujorškog *DJIA* ili frankfurtskog *DAX*-a, pred kraj 2020. godine dostigli su istorijski najviše vrijednosti. Takođe, berzanski indeks *MSCI* za tržišta u razvoju i usponu ostvario je u odnosu na kraj 2019. rast od 15,8%, a gledano kroz prosječne vrijednosti u 2020. u odnosu na 2019. godinu, pad od 2,2%.

Uz rekordno visoke vrijednosti berzanskih indeksa, i vrijednosti nekretnina u više vodećih privreda su, iznenađujuće, bile na istorijski najvišim nivoima u 2020. godini, kao npr. u SAD, gdje su nominalne cijene nekretnina uveliko bile iznad vrijednosti iz perioda prije Globalne finansijske krize. Štaviše,

⁸⁵ Spred *TED* je razlika između tromjesečnog *LIBOR*-a i kamatne stope na tromjesečne državne zapise SAD, u procentnim poenima.

⁸⁶ Mjera očekivane volatilnosti cijena američkih akcija.

kod nekih naprednih ekonomija na rekordnim nivoima su bile i realne cijene nekretnina. Faktor koji je nesumnjivo uticao i nastavlja da utiče na rast cijena nekretnina (kao uostalom i na rast cijena finansijske aktive) u periodu nakon Globalne finansijske krize jeste politika istorijski niskih kamatnih stopa vodećih centralnih banaka.

Ostaje da se vidi da li će biti korekcije cijena nekretnina naniže u 2021. godini.

9.2. Eurozona

Pad ekonomske aktivnosti u eurozoni u 2020. godini, prouzrokovan pandemijom COVID-19, iznosio je 6,6%, što je dublji pad nego tokom krize 2009. godine. Četiri najveće ekonomije eurozone, Njemačka, Francuska, Italija i Španija su, prema preliminarnim podacima, zabilježile pad ekonomske aktivnosti u iznosu od 4,9%, 8,1%, 8,9% i 10,8%, redom. Štaviše, sve privrede eurozone su zabilježile negativnu stopu rasta izuzev Irske (3,4%). Najveći pad ekonomske aktivnosti zabilježen je kod gore pomenutih Španije, Italije i Francuske, kao i Grčke (8,2%). Ako posmatramo ekonomski rast eurozone na kvartalnom nivou, kvartalne stope rasta su tokom 2020. godine iznosile -3,8%, -11,6%, 12,5% i -0,7%.

Tokom svih mjeseci 2020. godine industrijska proizvodnja u eurozoni bila je u godišnjem padu, dok je njen prosječni pad u 2020. u poređenju sa 2019. godinom iznosio 8,6%. Trgovina na malo je, slično, zabilježila izrazit pad na početku pandemije. Tokom trećeg i četvrtog kvartala došlo je do njenog značajnog oporavka, uz visoke stope rasta u pojedinim mjesecima, da bi u decembru zabilježila nešto niži godišnji rast, od 1,3%, tako da je prosječni pad trgovine iznosio 1%. Građevinska aktivnost je početkom 2020. godine bila snažno povećana u odnosu na isti period prethodne godine, ali je pod uticajem pandemije do kraja 2020. bilježila negativne godišnje stope rasta, sa izuzetkom avgusta, kada je stopa iznosila 0,3%, tako da je njen prosječan godišnji pad iznosio 5,3%.

Stopa nezaposlenosti je u martu 2020. godine opala na najniži nivo⁸⁷ iznosivši 7,1%. Uticaj pandemije se na stopu nezaposlenosti odrazio sa docnjom od nekoliko mjeseci, tako da je ona najviši nivo dostigla u avgustu i septembru, 8,7%, da bi u decembru 2020. opala na 8,2%. Poređenja radi, ova stopa je na kraju 2019. godine iznosila 7,4%. Kao i u pretkriznom periodu, stopa nezaposlenosti bila je najniža u Holandiji (3,9%), Malti (4,4%) i Njemačkoj (4,6%), a najviša u Španiji (16,2%), Grčkoj (15,8%) i Italiji (9,8%). Stopa nezaposlenosti u SAD je u jeku pandemije zabilježila nekoliko puta veći rast nego što je to bio slučaj u eurozoni, što se može pripisati boljem upravljanju krizom od strane država eurozone u periodu najvećeg uticaja pandemije.

Godišnja stopa inflacije u decembru je iznosila -0,3%. Posmatrano po zemljama, bila je najviša u Slovačkoj (1,6%) i Austriji (1%), a najniža u Grčkoj (-2,4%) i Sloveniji (-1,2%). Prema glavnim sastavnim komponentama HIPC-a, cijene hrane, alkohola i duvana zabilježile su stopu rasta od 1,3%, energenata -6,9%, industrijskih proizvoda (neenergenata) -0,5%, dok su cijene usluga porasle 0,7%, pri čemu su njihovi doprinosi ukupnoj stopi inflacije iznosili 0,25, -0,68, -0,14 i 0,30 p.p., respektivno.

Budžetski deficit je tokom sva četiri kvartala 2020. godine bio izuzetno izražen. U četvrtom kvartalu 2020. godine iznosio je 8% BDP-a⁸⁸, dok je u drugom kvartalu 2020. bio najviši, 12,2%. Sve države eurozone od drugog kvartala 2020. bile su u deficitu budžeta, pri čemu su u posljednjem kvartalu najveće deficite zabilježile Španija (15,9%), Austrija (15,1%) i Litvanija (13,7%), dok su najniže deficite zabilježi-

⁸⁷ Od početka raspoložive serije podataka za eurozonu.

⁸⁸ Posljednji raspoloživi podaci. Sezonski i kalendarski prilagođeni podaci za četiri zemlje eurozone nijesu raspoloživi.

le Irska (2%), Njemačka (4,3%) i Italija (5,2%). Ukupni budžetski prihodi iznosili su 46,8% BDP-a, slično kao i u 2019. Međutim, rashodi budžeta su uvećani sa 47% u 2019. na 54,1% BDP-a u 2020. godini.

Javni dug država eurozone porastao je sa 84% BDP-a na kraju 2019. godine (10 hiljada mlrd. eura) na 98,1% na kraju 2020. godine (12,1 hiljada mlrd. eura). Najviši nivoi javnog duga zabilježeni su u Grčkoj, 205,6%, Italiji, 155,8%, i Portugalu 133,6% BDP-a. Osim navedenih zemalja, javni dugovi Kipra, Španije, Francuske i Belgije bili su iznad 100% BDP-a. S druge strane, najniži nivoi javnog duga zabilježeni su u Estoniji i Luksemburgu, 18,2% i 24,9% BDP-a, respektivno. Javni dugovi Letonije, Litvanije, Malte, Holandije i Irske bili su takođe ispod maastrichtskog kriterijuma od 60% BDP-a. Gledano prema finansijskim instrumentima, najviše duga se odnosilo na dužničke hartije od vrijednosti, 82,1%, a potom na kredite 14,6% i 3,3% na gotovinu i depozite.

Tabela 9.2

Makroekonomske prognoze za eurozonu za period 2020–2023, %				
	2020.	2021.	2022.	2023.
Realni BDP	-6,9	4,0	4,1	2,1
Privatna potrošnja	-8,0	3,0	5,9	2,1
Državna potrošnja	1,0	2,9	0,1	1,1
Bruto investicije u osnovna sredstva	-8,4	5,5	5,9	3,3
Izvoz	-10,5	7,5	5,5	3,4
Uvoz	-10,0	6,6	6,4	3,6
Zaposlenost	-1,7	-0,2	1,3	1,0
Stopa nezaposlenosti, % radne snage	7,8	8,6	8,1	7,6
HIPC	0,3	1,5	1,2	1,4
HIPC, isključujući energiju	1,0	1,1	1,2	1,5
HIPC, isključujući energiju i hranu	0,7	1,0	1,1	1,3
HIPC, isključujući energiju, hranu i promjene u indirektnim porezima	0,8	0,8	1,1	1,3
Jedinični troškovi rada	4,7	-0,3	-0,6	1,2
Zarada po zaposlenom	-0,8	3,9	2,2	2,3
Produktivnost rada	-5,2	4,2	2,8	1,1
Saldo državnog budžeta, % BDP-a	-7,2	-6,1	-3,1	-2,4
Strukturni saldo državnog budžeta, % BDP-a	-4,9	-4,0	-2,3	-2,2
Javni dug, % BDP-a	96,9	98,2	96,1	95,1
Saldo tekućeg računa, % BDP-a	2,2	2,0	1,7	1,7

Izvor: ECB, mart 2021. godine

9.3. Region

Ekonomska aktivnost u **Srbiji** u 2020. godini zabilježila je godišnji pad od 1%⁸⁹, pri čemu je u četvrtom kvartalu zabilježen godišnji pad BDP-a od 1,1%. Na negativno kretanje BDP-a u četvrtom kvartalu najviše su uticali sektor građevinarstva i sektor usluga, sa padom od po 0,7 p.p. Sektor industrije imao je pozitivan doprinos kretanju BDP-a sa 0,3 p.p.

⁸⁹ Obračunat na bazi kvartalne dinamike.

Inflacija je u 2020. godini ostala niska i stabilna, i u prosjeku je iznosila 1,6%. Godišnja stopa inflacije u decembru 2020. iznosila je 1,3% i nije bila u granicama ciljanog raspona NBS ($3 \pm 1,5\%$). U decembru 2020. nivo referentne kamatne stope je smanjen za dodatnih 25 baznih poena na 1%. Stopa nezaposlenosti u 2020. godini iznosila je 9,0% i u odnosu na 2019. godinu bila je manja za 1,4 p.p. Stopa nezaposlenosti u četvrtom kvartalu 2020. iznosila je 9,9% i u odnosu na isti kvartal 2019. bila je veća za 0,2 p.p. Prosječna neto zarada u 2020. godini ostvarila je nominalni rast od 9,4% i realni rast od 7,7% u odnosu na prethodnu godinu. Deficit tekućeg računa platnog bilansa u 2020. godini iznosio je 4,3% BDP-a.

Budžetski saldo centralnog nivoa vlasti na kraju 2020. bio je negativan i iznosio je 459,1 mlrd. dinara (3,9 mlrd. eura). U odnosu na BDP, budžetski deficit u 2020. godini iznosio je 8,4%, dok je u 2019. godini bio ostvaren budžetski suficit od 0,2%. Učešće javnog duga centralnog nivoa vlasti na kraju 2020. godine iznosilo je 57,4% BDP-a, dok je kraju 2019. godine njegovo učešće iznosilo 52% BDP-a. Agencija *Standard and Pears* je početkom maja 2020. pogoršala izgleda za kreditni rejting Srbije sa pozitivnih na stabilne, ali uz zadržavanje rejtinga BB+. Dodatno, ista agencija je u junu i decembru 2020. potvrdila rejting BB+ sa stabilnim izgledima.

Ekonomija **Bosne i Hercegovine** je u četvrtom kvartalu 2020. zabilježila realni godišnji pad od 3,8%. Posmatrano prema komponentama BDP-a po potrošnoj metodi, realni pad u četvrtom kvartalu 2020. zabilježen je kod potrošnje domaćinstva (4,5%), bruto investicija (9,7%), te izvoza roba i usluga (5,6%). Posmatrano prema komponentama BDP-a po proizvodnoj metodi, pad u četvrtom kvartalu zabilježen je u hotelijerstvu i ugostiteljstvu (34,5%), kao i u prevozu i skladištenju (18,8%).

Inflacija je u 2020. godini u prosjeku iznosila -1%. Godišnja stopa inflacije u decembru 2020. iznosila je -1,6%. Stopa nezaposlenosti u četvrtom kvartalu 2020. iznosila je 16,6%. Prosječna mjesečna bruto i neto plata u četvrtom kvartalu 2020. godine ostvarile su nominalni rast od 3,7% u odnosu na isti kvartal prethodne godine. Tekući račun platnog bilansa u prvoj polovini 2020. godine zabilježio je deficit u iznosu od 612,6 miliona KM (313,2 mil. eura), što je 13,7% manje u odnosu na isti period prethodne godine.

Učešće javnog duga u BDP-u na kraju 2019. godine iznosilo je 31,2%, dok je na kraju 2020. učešće iznosilo 35,1%.

Hrvatska ekonomija zabilježila je godišnji pad od 8,4% u 2020. godini. U četvrtom kvartalu 2020. godine zabilježen je pad od 7% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano prema komponentama BDP-a po potrošnoj metodi, pad u četvrtom kvartalu zabilježen je kod finalne potrošnje (2,9%), bruto investicija u fiksni kapital (4,2%), kao i kod izvoza roba i usluga (9,8%).

Prosječna godišnja stopa inflacije opala je na 0,1% u 2020. godini, sa 0,8% u 2019. godini. U decembru 2020. zabilježena je godišnja stopa inflacije od -0,7%. Stopa nezaposlenosti u decembru 2020. iznosila je 9,3% što predstavlja rast od 1,5 p.p. u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Bruto zarade u 2020. godini ostvarile su nominalni rast od 2,5%, odnosno realni rast od 2,4%. Neto zarade u istom periodu porasle su za 2,7% u nominalnom iznosu, odnosno za 2,6% u realnom iznosu. Suficit na tekućem i kapitalnom računu platnog bilansa u 2020. godini iznosio je 1,9% BDP-a.

Prije pandemije, dug opšte države imao je opadajuću tendenciju započetu nakon kraja 2014. godine, kada je iznosio 84,8% BDP-a. Tako je učešće javnog duga u BDP-u na kraju 2019. iznosilo 72,8%, ali je dug usljed pandemije COVID-19 povećan na 89,1% na kraju 2020. godine.

Tabela 9.3

Ključni ekonomski pokazatelji po zemljama regiona za 2020. i 2021. godinu ⁹⁰								
		Albanija	BiH	Crna Gora	Hrvatska	Kosovo	Sjeverna Makedonija	Srbija
BDP, %	2020.	-3,5	-5,5	-15,2	-9,0	-6,0	-4,5	-1,0
	2021.	5,0	3,5	9,0	4,7	4,5	3,8	5,0
	2022.	4,0	3,3	5,5	5,0	5,5	4,0	4,5
Inflacija, %	2020.	1,0	-0,6	-0,9	0,1	0,1	2,3	1,7
	2021.	1,8	1,1	1,0	0,9	1,1	1,6	2,3
	2022.	2,0	0,9	1,2	1,6	1,6	1,2	2,4
Nezaposlenost, %	2020.	12,5	19,0	---	9,2	25,6	16,4	13,3
	2021.	14,0	17,5	---	9,4	---	16,3	13,0
	2022.	13,0	16,8	---	9,0	---	16,4	12,7
Budžetski saldo opšte vlade, % BDP-a	2020.	-6,7	-5,6	-10,8	-8,0	-7,7	-8,1	-7,3
	2021.	-6,0	-4,5	-6,3	-3,9	-5,9	-5,6	-4,6
	2022.	-2,9	-2,7	-2,2	-2,6	-3,0	-4,2	-1,0
Tekući račun, % BDP-a	2020.	-9,6	-3,5	-25,9	-3,5	-7,5	-3,5	-4,3
	2021.	-8,7	-4,9	-18,7	-2,3	-6,4	-3,2	-5,7
	2022.	-8,3	-4,3	-12,0	-1,6	-6,1	-2,8	-5,5
BDP per capita, EU27 = 100	2019.	31	32	50	65	---	38	41
Kreditni rejting, S&P	rejting	B+	B	B+	BBB-	bez rejtinga	BB-	BB+
	izgledi	stabilni	stabilni	negativni	stabilni		stabilni	stabilni

Izvor: MMF (WEO Database April 2021); Eurostat; tradingeconomics.com

⁹⁰ Za indikatore 1-5 izvor podataka je MMF, pri čemu su za period 2021-2022. u pitanju prognoze. Za indikator 6 izvor podataka je Eurostat. Za indikator 7 izvor podataka je *tradingeconomics.com*, pri čemu se podaci odnose na rejting dodijeljen od strane kreditne agencije Standard and Pears, koji je bio važeći na kraju decembra 2020.